

KS. LUCJAN ŚWITO*

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

e-mail: lucjan.swito@uwm.edu.pl

ORCID 0000-0002-6392-4599

**Tomasz Gałkowski, *Prawo Boże w kanonistyce*,
Wydawnictwo Naukowe UKSW, Warszawa 2023, ss. 174**

Recenzowana monografia pt. *Prawo Boże w kanonistyce* to pionierskie, oryginalne i niezwykle wartościowe opracowanie w polskiej literaturze kanonistycznej. Autor podejmuje temat dotąd nieobjęty całościowym i systematycznym ujęciem w krajowej refleksji prawnokanonicznej – status prawa Bożego jako kategorii kanonistycznej. Choć zagadnienie to pojawia się *implicite* w wielu wypowiedziach doktrynalnych i dokumentach Kościoła, wymagało ono wyraźnego uporządkowania, pogłębienia oraz osadzenia w kontekście metodologicznym właściwym współczesnej kanonistyce.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że Autor nie ogranicza się do syntetycznej prezentacji istniejących stanowisk, lecz prowadzi oryginalne, analityczne i pogłębione rozważania nad naturą, genezą i funkcją prawa Bożego w systemie prawa kanonicznego. Przyjęta przez niego perspektywa badawcza – integrująca elementy filozofii prawa, teologii systematycznej oraz kanonistyki – pozwala uchwycić prawo Boże jako rzeczywistość zarówno objawioną, jak i normatywną. Autor wychodzi z założenia, że prawo Boże nie funkcjonuje poza porządkiem prawnym Kościoła, lecz właśnie w nim znajduje swój wyraz i zastosowanie – stanowi normatywny fundament

* Ks. **Lucjan Świto**, prof. dr hab., Katedra Filozofii i Prawa Kanonicznego, Wydział Teologiczny, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie.

prawa kanonicznego, nierozzerwalnie związanego z misją zbawczą Kościoła.

Monografia została podzielona na trzy zasadnicze części. W rozdziale pierwszym Autor przedstawia genezę prawa Bożego w doświadczeniu religijnym i teologicznym, odwołując się do relacji między prawem naturalnym a objawionym, *Tory i nomos*, a także ukazuje ramy metodologiczne analizy – w tym koncepcję poznania analogicznego oraz logikę deontyczną jako narzędzia rozumienia fenomenu prawa. Rozdział ten stanowi istotne wprowadzenie do refleksji nad istotą normatywności w kontekście teologicznym.

Rozdział drugi ukazuje rozwój rozumienia prawa Bożego w doktrynie i Magisterium Kościoła – od starożytności chrześcijańskiej, przez średniowieczne koncepcje prawnonaturalne i scholastyczne, aż po współczesne ujęcia obecne w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. Szczególnie cenne są analizy pojęć takich jak *ius divinum*, *lex divina*, *ex divina institutione* czy *ex divina ordinatione*, a także refleksje nad ich hierarchizacją i relacją do norm prawnych stanowiących przez Kościół.

Rozdział trzeci stanowi kulminację autorskiego wkładu badawczego – Autor podejmuje w nim próbę sformułowania teoretycznych modeli ujmowania relacji między prawem Bożym a prawem kanonicznym. Omawia między innymi teorie kanonizacji, pozytywizacji, instytucjonalizacji i integracji norm Bożych w porządku prawa kościelnego. Znaczącym osiągnięciem jest propozycja zintegrowanej teorii instytucjonalizacji, która pozwala postrzegać prawo kanoniczne jako konkretyzację prawa Bożego przy jednoczesnym zachowaniu odrębności ich pochodzenia. Na uwagę zasługuje również nowatorskie ujęcie problematyki dyspensy od prawa Bożego oraz warunków jej dopuszczalności.

Zaletą monografii jest przejrzysta struktura i precyzyjny, naukowy język. Wywód cechuje logika i wewnętrzna spójność, a dobór literatury – zarówno klasycznej, jak i najnowszej – świadczy o znakomitej orientacji Autora w aktualnym stanie badań. Warto podkreślić wysoką kulturę metodologiczną pracy: Autor świadomie sięga po narzędzia analizy pojęciowej, logiki normatywnej oraz hermeneutyki

prawniczej, co nadaje dziełu nie tylko walor systematyzujący, ale również konstruktywny.

Monografia pt. *Prawo Boże w kanonistyce* to dzieło dojrzałe, oryginalne i potrzebne. Zdecydowanie poszerza horyzont refleksji kanonistycznej i może stanowić inspirację dla dalszych badań nad normatywnością w Kościele, relacją między prawem a Objawieniem, a także nad tożsamością prawa kanonicznego jako systemu o charakterze nie tylko jurydycznym, ale również teologicznym. Ze względu na wysoką wartość merytoryczną i metodologiczną, recenzowana monografia z pewnością zasługuje na uznanie. Jest godna polecenia zarówno specjalistom z zakresu prawa kanonicznego i teologii, jak i wszystkim zainteresowanym filozofią prawa, zwłaszcza w jej wymiarze normatywnym i metafizycznym. Dzięki głębi refleksji i odwadze w stawianiu pytań, książka wnosi istotny wkład do współczesnej kanonistyki i inspiruje do dalszych badań nad miejscem prawa Bożego w życiu i strukturze Kościoła.